Ausztria–Magyarország ultimátuma Szerbiának 1914. július 23.

Őméltósága az alábbi jegyzéket csütörtökön, július 23-án délután 4–5 óra között nyújtsa át a királyi kormánynak:

„1909. március 31-én a szerb királyi nagykövet a bécsi udvarban kormánya megbízásából a császári és királyi kormánynak az alábbi nyilatkozatot tette:
Szerbia elismeri, hogy a Boszniában teremtett tényállás nem érinti jogait, s ennek megfelelően csatlakozik a határozathoz, amely a hatalmakat a berlini szerződés 25. cikkelye értelmében megilletik. Eszerint Szerbia követi a nagyhatalmak tanácsát, s kötelezi magát, hogy feladja a múlt év októberétől az annexióval kapcsolatos tiltakozását és ellenállását, s kötelezi magát továbbá az Ausztria–Magyarországgal szemben követett, jelenlegi politikájának megváltoztatására, s vele a jövőben a baráti szomszédsági kapcsolatok alapján él.
Az utóbbi évek, s főleg a fájdalmas június 28-i események története azonban egy felforgató mozgalom jelenlétét bizonyítja Szerbiában, amelynek célja, hogy az osztrák–magyar monarchia területének bizonyos részeit elszakítsa. A szerb kormány szeme előtt létrejött mozgalom a királyság területén túlmenően terrorista eseményekkel, egy sor merénylettel és gyilkossággal jelentkezett.
Messze eltávolodva az 1909. március 31-i nyilatkozat formális kötelezettségeinek teljesítésétől, a királyi szerb kormány semmit sem tett e mozgalom elfojtására. Megtűrte a különböző, a monarchia ellen irányuló egyletek és egyesületek bűnös tevékenységét, a sajtó gátlástalan nyelvét, a merényletek tetteseinek dicsőítését, tisztek és hivatalnokok részvételét a felforgató tevékenységekben, eltűrte az egészségtelen propagandát a közoktatásban, s végül eltűrt minden megnyilvánulást, amelyeket a szerb lakosság monarchia és intézményei elleni gyűlölete vezetett.
A királyi szerb kormány vétkes e tűrési politika miatt, amely még abban a pillanatban is tartott, amikor a június 28-i események az egész világnak megmutatták az ilyen eltűrési politika szörnyűséges következményeit.
A június 28-i merénylet bűnös tetteseinek vallomásaiból kiderül, hogy a szarajevói gyilkosságot Belgrádban tervelték ki, hogy a gyilkosok a fegyvereket és a bombákat, amelyekkel felszerelték őket, szerb tisztektől és hivatalnokoktól kapták, akik a *Narodna Odbraná*hoz tartoztak, s hogy végül a tettesek és fegyvereik Boszniába szállítását vezető szerb határvédelmi szervek rendezték és hajtották végre.
A vizsgálat eddigi eredményei nem engedik meg a császári és király kormánynak, hogy továbbra is olyan várakozó türelmű magatartást tanúsítson, mint korábban éveken keresztül azon intrikákkal szemben, amelyek középpontja Belgrád volt, ahonnét a monarchia területére irányultak. Ezek az eredmények arra kötelezik a császári és király

kormányt, hogy véget vessen e fondorlatoknak, amelyek állandó fenyegetést jelentenek a monarchia nyugalmára.
E cél elérése érdekében a császári és királyi kormány arra kényszerül, hogy hivatalos biztosítékot követeljen a szerb kormánytól, miszerint elítéli az Ausztria–Magyarország ellen irányuló propagandát, vagyis azon törekvések összességét, amelyek végcélja, hogy a monarchiától hozzá tartozó területeket szakítson el, és kötelezi magát e bűnös és terrorista propaganda minden eszközzel történő elnyomására.

Annak érdekében, hogy e kötelezettségeknek ünnepi jelleget adjon, a királyi szerb kormány hivatalos lapja július 26./13. számának első oldalán az alábbi nyilatkozatot jelenteti meg:

»A szerb királyi kormány elítéli az Ausztria–Magyarország ellen irányuló propagandát, vagyis mindazon törekvések összességét, amelyek végeredményükben az Osztrák–Magyar Monarchiától területek elszakítását célozzák, és őszinte fájlalja ezen üzelmek gyászos következményeit.

A királyi kormány sajnálja, hogy szerb tisztek és hivatalnokok részt vettek e fent említett propagandában, és ezzel veszélyeztették azon jószomszédi viszonyt, amelyre a királyi kormány 1909. március 31-i nyilatkozatában ünnepélyesen kötelezte magát.

A királyi kormány helyteleníti és elutasítja Ausztria–Magyarország bármely része lakóinak sorsába való beavatkozás minden gondolatát vagy kísérletét, és kötelességének tartja, hogy komolyan figyelmeztesse a tiszteket, hivatalnokokat és a királyság lakosságát, hogy a jövőben a legnagyobb szigorral jár el mindazokkal szemben, akik ilyen cselekedetekben vétkesek, amelyeket a legnagyobb erőfeszítéssel igyekszik megelőzni, s elnyomásukra minden erőfeszítést igénybe vesz.«

Ezt a nyilatkozatot egyidejűleg Őfelsége, a király napiparancsában hozzák a királyi hadsereg tudomására, és közzéteszik a hadsereg hivatalos lapjában.

A szerb királyi kormány ezen túlmenően kötelezi magát:
1. elnyom minden olyan kiadványt, amely a Monarchia ellen irányuló gyűlöletre és megvetésre izgat, s amelynek általános irányzata annak területi épsége ellen irányul;
2. azonnal feloszlatja a *Narodna Odbrana* egyesületet, lefoglalja összes propagandaeszközét, s hasonlóan jár el Szerbiában minden ilyen egyesület és egyesülés ellen, amelyek az Ausztria–Magyarország elleni propagandával foglalkoznak; a királyi kormány meghozza a szükséges rendszabályokat, hogy a feloszlatott egyesületek tevékenységüket ne folytathassák más néven vagy más formában;
3. haladéktalanul felszámolja a szerb közoktatásban, a tantestületben és a taneszközökből mindazt, amely az Ausztria–Magyarország ellen irányuló propagandát szolgálja, vagy erre alkalmas;
4. eltávolítja a hadseregből és általában a közigazgatásból mindazokat a tiszteket és tisztviselőket, akik felelősek az Osztrák–Magyar Monarchia ellen irányuló propagandáért, nevüket a királyi kormány az ellenük irányuló anyagaiban megnevezi, s ezt a császári és királyi kormány rendelkezésére bocsájtja;

5. egyetért azzal, hogy a császári és királyi kormány szervei Szerbiában közreműködnek a Monarchia területi épsége ellen irányuló felforgató mozgalmak elnyomásában;
6. bírói vizsgálatot indít a június 28-i összeesküvés szerb területen levő résztvevői ellen; a vonatkozó vizsgálatban a császári és királyi kormány hatósági szervei is részt vesznek;
7. azonnal letartóztatandó Voija Tankosić őrnagy és egy bizonyos szerb állami tisztviselő, Milan Ciganović, akiket a vizsgálat eredményei kompromittáltak;
8. a szerb hatóságok részvételével, hatékony intézkedésekkel megakadályozandó fegyverek és robbanóanyagok becsempészése a határon; a szolgálatból elbocsájtandók és szigorúan megbüntetendők Sabacban és Loznicaban a határszolgálat mindazon szervei, akik segítettek a szarajevói merénylőknek a határ átlépésében;
9. felvilágosítást ad a császári és királyi kormánynak magas szerb funkcionáriusok jogtalan nyilatkozatairól Szerbiában és külföldön, akik hivatalos beosztásuk ellenére a június 28-i merénylet után interjúkban ellenséges módon nyilatkoztak Ausztria–Magyarországgal szemben;
10. késedelem nélkül értesíti a császári és királyi kormányt a fenti pontokban összefoglalt intézkedések végrehajtásáról.
A császári és királyi kormány a királyi kormány válaszát legkésőbb szombatig, folyó hó 25-én, este 6 óráig várja.

A jegyzékhez csatolva a szarajevói vizsgálat eredményeinek ismertetője, amelyek a 7. és 8. pontban említett funkcionáriusokra vonatkozik.”

Melléklet

A szarajevói bíróságon az év június 28-án gyilkosság, illetve bűnrészesség miatt Gavrilo Prinzip és társai ellen indított büntetővizsgálat eddig az alábbi megállapításokra vezetett:

1. Ferenc Ferdinánd trónörökös meggyilkolásának tervét szarajevói tartózkodása alatt Belgrádban Gavrilo Princip, Nedelijko Cabrinović, egy bizonyos Milan Ciganović és Trifko Grabes tervezte, Voija Tankosić őrnagy segítségével.
2. A hat bombát és négy Browning-pisztolyt lőszerrel együtt, amely a tetteseknek eszközül szolgált, Belgrádban Princip-nek, Cabrinović-nak és Grabes-nek egy bizonyos Milan Ciganović és Voija Tankosić őrnagy szerezte és adta át.
3. A bombák kézigránátok, amelyet a szerb hadsereg kragujevaci fegyverraktárából származnak.
4. A merénylet sikeressége érdekében Ciganović megtanította Principet, Cabrinović-ot és Grabest a gránátok kezelésére, és a Topschider lőtér melletti erdőben Princip-nek és Grabes-nak megmutatta a Browning-pisztolyok használatát.
5. Princip, Cabrinović és Grabes átkelését a bosznia-hercegovinai határon és a fegyverek becsempészését Ciganović szervezte. A merénylők belépését fegyvereikkel együtt Bosznia-Hercegovinába Sabacnál Rade Popović határőr, Loznicaban pedig Budivoj Grbić vámos más személyekkel együtt segítette.

(Forrás: *Cronik Handbuch. Reden und Dokumente des 20. Jahrhunderts.* Chronik Verlag, Gütersloh/München, 1996. 76–77. Fordította: Németh István.)